

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166
Oslo
T: 22 04 49 70
E: nso@student.no
W: www.student.no

Nei til skolepenger! Don't make us the Walking Debt

«Det at det er gratis tilgang til utdanning i Norge, er et av de store velferdsgodene, og det er et prinsipp som regjeringen kommer til å holde fast på.»

Nei til skolepenger!

Don't make us the Walking Debt!

På studenttoppmøte, 1. mars 2014, uttalte Statsminister Erna Solberg følgende:

- *I dagens Europa er faktisk norske studenters tilgang til utdanning og høyere utdanning nesten unik, det mener jeg det er viktig at vi verner om. Gratisprinsippet er noe som oppleves som usynlig, tror jeg, for de fleste, men det er altså en stor investering i kunnskapssamfunnet. Det at det er gratis tilgang til utdanning i Norge, er et av de store velferdsgodene, og det er et prinsipp som regjeringen kommer til å holde fast på. Det handler til syvende og sist både det og studentvelferd om studiekvalitet.*

Statsministeren må holde løftet sitt. Gratisprinsippet er å sikre gratis utdanning for alle. Å kreve betaling for internasjonale studenter truer lik rett til utdanning og gratisprinsippet. Si nei til skolepenger, uavhengig om det er for internasjonale studenter. En åpning for skolepenger for en konkret gruppe er åpningen for at alle skal betale skolepenger i fremtiden.

Norge kan ikke på noen som helst måte innføre skolepenger for noen, det generer verken inntekt eller høyner kvaliteten. I motsetning vil det senke internasjonalisering hjemme og kvaliteten, samt blir studenter betraktet som en kundegruppe som skal bli solgt en utdanning som hindrer det interaktive akademiske fellesskapet, istedenfor å bli betraktet som morgendagens innovatører og skapere som skal bidra til å forme utdanningen.

Vi lever i en globalisert verden hvor vi trenger samhandling med næringslivet og verden for øvrig, og da trenger vi internasjonale studenter for å lære oss nye perspektiver. En balansert blanding av internasjonale studenter, forelesere og forskere er en av de viktigste faktorene for å skape høy kvalitet i utdanning og forskning for fremgangsrike utdanningsinstitusjoner.

Norge trenger internasjonale studenter for at Norge skal bli mer økonomisk- og kulturrikt land. Det brukes penger på utdanning fordi det skaper verdier og ny arbeidskraft. Verdien av utdanning kan ikke måles kun i penger. Det skaper en utdannet befolkning som gir store økonomiske gevinster for samfunnet, samt nye perspektiver. På den måten blir Norge et enda rikere land, og internasjonalisering er en essensiell del av det. Ved å innføre skolepenger blir det mindre internasjonalisering. Det er paradoksalt at noen partier ønsker økt internasjonalisering og på den andre siden tar til ordet for å sette opp flere barrierer for internasjonale studenters tilgang til høyere utdanning. Dette fører direkte til mindre internasjonalisering, stikk i strid med våre ønsker og formål.

La oss en gang for alle slå ned kampen om skolepenger. Vi har samlet argumentene på hvorfor forslaget er katastrofalt og i beste fall hører hjemme langt nede i en skuff.

Slutten for gratisprinsippet

Forslaget om å vurdere innføring av skolepenger for internasjonale studenter er slutten på det viktigste prinsippet for lik rett til utdanning, gratisprinsippet. Nå man først bryter med gratisprinsippet for én gruppe, viser erfaring at det brytes for resten. Når man da ikke klarer å innhente de pengene man trodde, hva blir det neste steg? Man går løs på norske studenter.

La oss se til Irland. Etter de innførte studieavgift til en spesifikk gruppe tok det bare seks år før alle studenter i Irland måtte betale skolepenger. Når man først åpner døren for studieavgifter så anerkjenner man dette som en inntektskilde. Det er enormt vanskelig å snu. Tord Lien sa på Medlemskonferansen at dersom Finansdepartementet først ser at det står en inntektspost på statsbudsjettet som heter studieavgifter, så vil det bli et enormt press for å øke denne ved neste korsvei.

I flere og flere europeiske land blir det innført skolepenger, og det er studentene som merker det på kroppen. I Litauen har innføringen av skolepenger ført til at unge reiser utenlands eller ikke tar utdanning i det hele tatt. I Storbritannia har flere undersøkelser vist at innføringen av skolepenger har ført til økt sosial reproduksjon, og at færre av de kloke hodene i middelklassen søker seg til høyere utdanning, rett og slett fordi de ikke har råd. Land som innfører skolepenger for internasjonale studenter krever betaling fra sine egne borgere til slutt.

Norge må være en konkurransedyktig kunnskapsnasjon

Vi må fokusere på hvordan vi kan styrke utdanningen i Norge med de premisene vi har, fremfor å innføre skolepenger for internasjonale studenter, fordi «alle andre gjør det».

Slik blir vi best

Norge ligger utenfor de store veikryssene i Europa og tilhører et lite språkområde. Det er også eksepsjonelt høye levekostnader i Norge. Vi må konkurrere på verdensbasis for å tiltrekke oss de beste internasjonale studentene. Løsningen er ikke å sette opp økonomiske barrierer. Vi må heller bestrebe å holde høy kvalitet på vår utdanning og forskning. Det er slik vi kan gjøre norske læresteder attraktive for de beste studentene fra hele verden. Ved å innføre skolepenger vil vi oppleve å ikke nå opp i rekkene i konkurransen om den globale kunnskapen og kompetansen. Vi kan risikere å miste studentene som heller søker seg til «eliteinstitusjoner» i andre land hvor det er vesentlig billigere å leve og bo.

Vi trenger internasjonale studenter mer enn de trenger oss

De store samfunnsutfordringene er globale, og ikke lokale. Vi trenger kompetanse og perspektiver fra hele verden for å styrke fagmiljøene våre. I utdanningssektoren er det samlet forståelse på at internasjonale studenter gir stor verdi til studiemiljøet og at de bringer mangfoldige perspektiver med seg til klasserommet. Gjennom diskusjon og

Nei til skolepenger - faktaark

samarbeid med en mangfoldig studentmasse blir vi i større grad kritisk tenkende og evner å komme frem til nye og innovative løsninger.

Internasjonalisering her hjemme handler om at de akademiske miljøene i Norge skal bestå av et mangfold av meninger, perspektiver og tilnærminger. Vi trenger studenter fra land utenfor Europa som på bakgrunn av sin kultur og sin oppvekst i andre samfunn enn norske studenter møter opp på forelesning og seminarer ved norske institusjoner og stiller andre spørsmål til foreleser, har andre perspektiver på pensum enn vi som er en del av den europeiske kulturen. Disse studentene er med på å åpne døren for helt andre faglige diskusjoner og faglige resultater.

Det er allerede en stor overvekt av norske studenter som aldri drar ut, og for at deres utdanningsløp skal være mer internasjonal rettet vil interaksjon med internasjonale studenter være essensiell. De internasjonale studentene kan også være en inspirasjon til norske studenter om å dra på utveksling og på den måten være ambassadører for sine land til norske studenter.

Norske ambassadører

Etter endt utdanning vil internasjonale studenter bli gode ambassadører for Norge som studiested, fordi de vil snakke om Norge som studiested. Dette vil være med på å tiltrekke seg flere og bedre internasjonale studenter om de får førstehåndsinformasjon om hvordan det var å studere i Norge av sine nettverk. Dette vil fungere som en ekstra gratis markedsføringsarena for Norge som nasjon og norsk høyere utdanningssystem.

Det lønner seg ikke økonomisk

Det gir ikke inntekt

Erfaring fra våre naboland og andre europeiske land viser at å innføre skolepenger ikke fører til økte inntekter, i noen tilfeller er det faktisk dyrere enn offentlig finansiert høyere utdanning. I både Finland og Sverige forsøkte man å innføre skolepenger for studenter fra utenfor EØS-området med økonomi som hovedargument. Der ble resultatet at utgiftene til administrasjon, byråkrati, forvaltning av stipend og innkreving av skolepenger ble større enn selve inntektene fra skolepengene. I Finland ønsker nå flere institusjoner å fjerne skolepengene de innførte i 2010 som konsekvens av at de administrative kostnadene overstiger inntektene.

Det er lite trolig at det ikke vil utspille seg annerledes i Norge. I 2013 spurte Kristelig folkeparti hva de budsjettmessige konsekvensene for å innføre skolepenger for internasjonale studenter ville være. Og de fikk de følgende svar:

- Etter Kunnskapsdepartementets vurdering vil innføringen av en slik ordning medføre betydelige administrative utfordringer for institusjonene. Økte kostnader til regnskap og kontroll vil også medføre ekstra utgifter.

La oss trekke frem et regnstykke for å illustrere hvordan dette ikke vil bli en innsparing i Norge. Vi forutsetter her at den norske stat vil kreve 40 750 kr av internasjonale studenter per år, noe som blir sett på som moderat, basert på gjennomsnittet av den danske modellen. Mobilitetsrapporten for 2010 av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) viser at det var omtrent 3200 internasjonale studenter som fikk innvilget utdanningstillatelse i Norge. Dersom vi får samme nedgang som Sverige på 79%, kan vi da regne med at vi kun får 672 studenter til Norge fra utenfor EU/EØS.

Inntjening vil da bli:

672 studenter * 40 750 kr.

Det utgjør 27 384 000kr.

Det vil altså resultere i en beskjedne inntjening på 27 millioner, før de administrative og byråkratiske kostnadene trekkes fra.

Forventet nedgang i antallet utenlandsstudenter kan enten frigjøre kapasitet ved universiteter og høyskoler, eller gi en innsparing dersom det ikke er ønskelig å øke opptaket av norske studenter eller studenter fra innenfor EU/EØS. I Sverige ser vi derimot tendenser til at rekrutteringen nå, i større grad, retter seg mot studenter innenfor EU/EØS som i realiteten ikke vil gi noen innsparinger da de fortsatt får avgiftsfri utdanning. Effekten av en reduksjon i antall studieplasser er imidlertid ujevnt fordelt mellom institusjonene. Det er ikke gjort noen vurdering av hvilke fag studentene tar, hvor de går, og hvilke budsjetteffekter det vil ha for enkeltinstitusjoner og sektoren samlet.

Stipender vil ikke løse problemet

Innføring av stipender vil ytterligere minske innsparingene ved innføringen av en studieavgift som skissert over. Danmark og Sverige har innført stipendordninger og andre rekrutteringstiltak. Det forventes at dette også må gjøres i Norge for å unngå å stenge grensene for studenter med trangere økonomiske rammer. Det vil koste mye, ettersom det kreves store administrative ressurser for at stipendene skal treffe godt, men også selve stipendet og markedsføringen av dette. Å flytte penger fra en post til en annen, er ikke å spare penger. Det vil også sette et økt press på administrasjonen som skal følge opp og sjekke studentenes sosioøkonomiske bakgrunn for å «sile» ut de som ikke har rett på disse type stipendene.

Byråkratiet som hinder

Det er ikke bare innføringen av skolepenger som har skremt internasjonale studenter fra å ta en utdanning i Sverige. I følge en rapport fra 19. januar 2017 kan vi lese at **kun 30%** av de studentene som søkte seg til Sverige og skulle betalt skolepenger faktisk begynner sine studier i Sverige. Byråkrati og lang ventetid tilknyttet søknadskontingent har skyld i mye av dette. I tillegg er man nødt til å betale store deler av skolepengene for å i det hele tatt kunne søke om oppholdstillatelse til studier som igjen bidrar til at internasjonale studenter hopper av i opptaksprosessen.

Er det dette skattepenga mine går til?

Enkelte partier på stortinget maler et bilde av internasjonale studenter som en kjempeutgift for Norge. La oss få klarhet i dette en gang for alle. Internasjonale studenter finansierer seg selv, helt selvstendig uten støtte fra Norge. Hvor midlene kommer fra varierer, men reise-, bo- og levekostnader for internasjonale studenter koster ikke skattebetalerne eller den norske stat én krone. Internasjonale studenter har ikke tilgang til støtte fra Statens Lånekasse for utdanning slik norske studenter har. De får derimot tilgang på de samme velferdsgodene norske studenter får gjennom Samskipnadene. Som de selv er med å finansiere gjennom semesteravgiften.

De «utgiftene» det snakkes om går heller ikke direkte til studentene. Det er midler til å finansiere kostnaden av utdanning i form av lønn til norske forelesere, administrativt ansatte og å drifte norske utdanningsinstitusjoner. Banalt kan vi si det slik at disse utgiftene direkte går til å skape flere arbeidsplasser i Norge og for å investere i høy internasjonal kompetanse som vi får ved tilstedeværelsen av internasjonale studenter.

Internasjonale studenter som bidragsytere

Ferdig eksaminerte internasjonale studenter er en godt integrert gruppe som er klar til å jobbe. En gruppe som man ofte overser når man snakker om å få flere ut i arbeidsmarkedet er de internasjonale studentene. Denne gruppen har steget jevnt de siste årene. Med den stigende tilstrømningen følger det politiske bekymringer for utgiftene i en offentlig finansiert utdanningssystem og de internasjonale studentene betraktes som en ren utgiftspost. Utgjør de internasjonale studentene et positivt eller negativt nettobidrag til den offentlige sektoren?

Hvis vi skulle gått med på enkelte partiers premisser om at internasjonale studenter kun er en utgift og at vi finansierer studenter som ikke gir tilbake til vårt samfunn, så kan vi vise til erfaringer som forteller oss noe annet. Hvis vi fokuserer utelukkende på den økonomiske utgiften kontra gevinsten ved internasjonale studenter kan vi se eksempler fra både Danmark og Finland. I Finland ble det gjort utregninger som forteller oss at hvis bare 25% av de internasjonale studentene som kommer utenfra EU/EØS blir igjen etter endt skolegang og får jobb vil de innen 2-3 tilbakebetale de kostnadene, gjennom skatteseddelen, knyttet til gratis utdanning. Etter disse årene er vedkommende utelukkende en ressurs for den finske stat. I realiteten er det så mange som ca 50% av de internasjonale studentene som blir igjen i Finland og får jobb. Så i et større regnestykke hvor vi regner med alle de 50% som blir vil de innen ca 6 år ha tilbakebetalt kostnaden av høyere utdanning for alle studenter gjennom skatteseddelen.

Resultatene fra Danmark er også positive. Etter en rapport ser vi at de samlede bidragene fra internasjonale studenter i jobb ligger på rundt 156,5 millioner danske kroner. Det svarer til godt og vel 27.000 danske kroner per student i året. I Danmark blir nesten 40% igjen etter endt utdanning og inngår som en del av den danske arbeidsstyrken. De som først blir i Danmark i mer enn det første året blir i gjennomsnitt i 5 og et halvt år. Videre kommer også positive tall fra både Frankrike og Nederland.

Verdifullt for næringslivet

Norge er avhengige av å være en del av den globale handelen. Vi må selge våre produkter og tjenester, samtidig som vi er avhengige av tilgang på andre lands varer og tjenester. Dette krever samhandling på kryss av landegrensener.

Det krever at vi vet hva verden har å tilby og kjenner til riktige kanaler for å tilgang til det, og samtidig kjenne til riktige kanaler for å selge våre produkter. Vi er da helt nødt til å ha inngående kjennskap til disse kanalene, til utviklingen i den teknologiske verden og lokale miljøer. Dette er ikke kunnskap vi kan tilegne oss på egenhånd bak lukkede dører. Vi er avhengige av interaksjon med de vi skal samarbeide og samhandle med. Nettopp dette kan vi få gjennom møter i høyere utdanning hvor vi lærer mer om utenlandske bedrifter, produkter, kulturer og normer. Vi er avhengig av samhandling med miljøer som knekker sosiale koder slik at vi får mer vekst i vår handel, især nå som vi skal bevege oss vekk fra en oljenasjon til en kunnskapsnasjon.

Studenter fra landene Norske myndigheter ønsker tettere bilaterale strategiske samarbeid med gjennom PANORAMA-strategien vil bli rammet av innføring av skolepenger. Studenter fra BRIKS-landene India og Kina gikk ned henholdsvis 86 % og 76% etter innføringen av skolepenger i Sverige. BRIKS+J-landene er alle viktige land for Norge å samarbeide med både når det kommer til næringslivet, utdanning og forskning. Det er viktig å se studentutveksling og forsknings samarbeid i sammenheng. Det er gjennom møte med mennesker det knyttes kontakter som bygges videre på.

Vi trenger hjerner fra verden over som også har kjennskap til Norge internt, som har Norges interesse til at kommer gjennom til markeder vi ikke gjør med vår kompetanse og kultur.

SamfunnskONSEKVENSER

Ved innføre skolepenger for internasjonale studenter vil det ha mange konsekvenser for det norske samfunnet.

Færre internasjonale studenter til Norge

Etter at Sverige innførte skolepenger var nedgangen av internasjonale studenter på 79%, alt indikerer at dette vil også skje i Norge. Syv år etter at skolepenger ble innført i Danmark, har de fortsatt ikke klart å finne tilbake til nivået av internasjonale studenter de hadde før innføringen. Dette på tross av at Sverige og Danmark kontinuerlig fortsetter å bevilge penger til stipendordninger for å tiltrekke seg internasjonale studenter.

Fagene innskrenkes

Flere land har sett at påvirkningen av innføring av skolepenger har vært så omfattende at flere fag må legges ned på grunn av mangel på søkere. Dette gjelder spesielt innenfor teknologiske og naturvitenskapelige fag. Det er også disse studiene hvor flesteparten av de internasjonale studentene studerer i dag på norske utdanningsinstitusjoner. Dette vil

Nei til skolepenger - faktaark

naturligvis få store konsekvenser for enkelte forskningsmiljøer og vil skape et kunnskaps- og kompetansevakuum i arbeids- og næringslivet. Næringslivets Hovedorganisasjon har allerede sagt at det er få studenter som studerer realist og teknologiske fag.

Innføring av skolepenger senker kvaliteten

Norge tar allerede opp gode internasjonale studenter som har gått utdanningsløpet i sine land med utmerkede karakterer som kommer møter norske karakterkrav og derfor holder høy nok kvalitet til å påbegynne sine studier her. Flere internasjonale studenter gjør at snittet blir høyere og kriteriene for å komme inn i høyere utdanning blir som følge av dette, vanskeligere. Dette bidrar til å sikre høy kvalitet på alle studenter som søker seg til utdanning, både norske og internasjonale studenter.

Et av argumentene brukt for å innføre skolepenger er at dette vil heve kvaliteten på søkere som ønsker å studere i Norge. Dersom vi skal ta Universitetet i Oslo som et eksempel hadde de 9441 internasjonale søkere i 2013, hvorav 503 endte med å få tilbud om studieplass. Dette viser at de aller mest kvalifiserte allerede får tilbud om studieplass. Dersom Norge innfører skolepenger vil det kun være betalingsevne som er kriteriet for å søke studieopphold i Norge, og ikke kvaliteten.

Redusering av internasjonalisering

De beste kandidatene er ikke nødvendigvis de med den tykkeste lommeboken. Vår søsterorganisasjon Danske Studerendes Fællesråd har rapportert til oss at de opplevde at avstanden mellom danske og internasjonale studenter økte etter at de internasjonale studentene måtte betale studieavgift. De ser også tendenser til at utdanningsinstitusjonene har begynt å orientere seg strategisk etter de studentene som gir best inntjening. Dette er stikk i strid med akademias mål om å søke de beste kandidatene.

Gapet i de sosiale forskjellene

Norsk studentorganisasjon er redd for at innføringen av skolepenger vil bidra til å øke de sosiale forskjellene. Per i dag er det relativt små sosiale forskjeller i Norge sammenlignet med andre land, og vi ønsker i større grad å minske forskjellene, ikke gjøre de større. Ved innføring av skolepenger bidrar vi til å øke de sosiale forskjellene ved å heie frem og støtte opp under de som allerede klarer seg og stenge dørene til de som ikke har like gode forutsetninger. Det er også ønskelig å se studenter som individer og ikke produkter av den sosioøkonomiske bakgrunnen de kommer fra.

Ved å tilby stipender til studenter fra lave sosioøkonomiske bakgrunner forutsetter vi også at det ofte vil være familie eller nære relasjoner som er nødt til å betale for utdanningen. Hvor kommer da skillet på når det er din familie eller din egen økonomi skal være utgangspunkt for om du kvalifiserer for å motta slike stipender. Det handler i mindre grad om avgiften i seg selv, men at det blir tatt et valg som fører vårt land og utdanning i en konkret retning som vil ende opp med å skape større sosiale forskjeller. Ved å ta dette valget for Norges fremtid sier vi også indirekte at vi opplever utdanning som en handelsvare hvor de betalingsdyktige kan bli kunder og utdanningen er varen. Dette går i strid med

målet om å skape møteplasser for læring hvor studenter og ansatte på lik linje er en del av et fellesskap.

Et fellesskap som videreutvikles sammen og ikke styres i ønskede retninger fra øverste hold. Økte sosiale forskjeller kan i verste fall føre til mer usikre samfunn som fostrer uønskede verdier, kriminalitet, mangel på jobbmuligheter som igjen fører til en økning av fattigdom.

Fremtiden

Utdanning for fremtiden

For å møte fremtidens behov trenger vi en høyt utdannet arbeidsstokk og det behovet vil bare øke fremover. Da kan vi ikke øke terskelen for å ta utdanning, snarere tvert imot. Norge kan ikke alene styre utviklingen innen høyere utdanning på verdensbasis, men vi kan opprettholde de prinsippene vi ønsker skal styre kunnskapsutvikling og den enkeltes tilgang på denne. Ved å innføre skolepenger så vil fokuset i fremtiden være på finansiering av høyere utdanning og hvordan vi kan sikre tilstrekkelige midler. Dette vil igjen flytte fokuset fra hvordan vi kan fortsette å utvikle utdanning i en positiv og kvalitetsrettet fremtid.

For å nå FNs fjerde bærekraftsmål, «Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle», frem mot 2030 trengs det en reell dugnad og utvidet tilgang til høyere utdanning. Prosjeksjoner fra 2016 kan fortelle oss at å sikre lik tilgang til utdanning for alle på videregående nivå, i dette tempoet, ikke vil være en realitet før 2084. Og høyere utdanning da enda lenger frem i tid. Tilgang er også essensielt for å holde tritt med arbeidsmarkedet. I 2020 risikerer vi å mangle 40 millioner arbeidere med tertiær utdanning. Og allikevel ønsker enkelte partier å gjøre.

Ingen gode argumenter for å innføre skolepenger

«Fordi alle andre gjør det» er antakelig det best kjente eksempelet på dårlig argumentasjon, men det er likevel hovedargumentet som blir slått i bordet for å innføre skolepenger for internasjonale studenter. Det forventes kontinuerlig forklaring på hvorfor man ikke ønsker skolepenger, men gode svar på hvorfor man vil innføre dette uteblir.

Det er på høy tid at de som ønsker en endring av dagens praksis kommer med bedre argumenter og svarer bedre til hvorfor det er ønskelig. Hvorfor vil dere egentlig ha skolepenger? Argumentene vi blir presentert per nå holder ikke, de er ikke vannrette. Bevisbyrden må være hos dere. Forskning og erfaringer fra naboland og verden over viser at å innføre skolepenger er en dårlig investering for utdanningssektoren, læring og samfunnet for øvrig. Stopp skolepenger nå!

Mer lesing

Dersom dere vil lese mer om konsekvensene med innføring av skolepenger, anbefaler vi følgende lesing:

<http://www.uka.se/download/18.495f1d89159446389e7557c/1484753706891/Kartlaggning+studieavgifter+2017.pdf>

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2000/nou-2000-14/15/5/2.html?id=142967>

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/13/99/73/c1578622.pdf>

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/utlandska-studenter-flyr-sverige/>

<http://samok.fi/en/2014/06/11/koulutusviennin-kehittamisen-ainut-este-lukukausimaksuihin-jumittuminen/>

<http://www.thelocal.fr/20141126/foreign-students-worth-165-billion-to-france>

<http://www.wittenborg.eu/new-report-value-international-students-netherlands-economy.htm>